ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4497 — 2/15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1900 — ՇԱԲԱԹ — 23 ՇԱՊԱՆ 1318 — ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4497

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les articles sont reçus
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	Ղրշ
» » » »	վեցամսեայ	70	»
» » » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	15

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, » դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Յեղափոխեալ բդրաւարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի.

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ԱՋ ՈՒ ԶԱԽ

ԱԶԳ. ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ՕՐԱՑՈՑԸ

Չեմ գիտեր թէ ամէնէն առաջ ո՞վ գաղափարը յղացաւ, բայց վերջապէս ան՝ որ Հիւանդանոցի Ընդարձակ Օրացոյցին հաստատման պատճառ եղաւ, արժանի է ամէն խնդակցութեան ու շնորհաւորանքի։ Եւ ասիկա նախ անոր համար որ Ազգին տուին Ընդարձակ Օրացոյցին հրատարակմամբ ամէն տարի բաւական կլորիկ հասոյթ մը ապահովուած կը գտնէ իր պատսպարեալներուն համար, և յետոյ, ժողովուրդն ալ, մանաւանդ գաւառաքնակ ժողովուրդը, ձեռքի տակ կ'ունենայ այն տեսակ դիրք մը՝ որուն անհրաժեշտ պէտքը կը զգար կանանցի մէջ, ի՛նչ գործառութեան, ի՛նչ արհեստի և կամ դիրքի մէջ ալ գտնուելու ըլլար։

Այդ գիրքը ընթացիկ համայնագիտարան մըն է ամէն մարդու համար, և իր կատարելութեան հետ ունի նաև սա գըլխաւոր յատկութիւնը որ միակն է տեսակին մէջ. եկեղեցականը անկէ կրնայ օգտուիլ ա՛յնչափ, որչափ որ աշխարհականը պիտի կարենար օգտուիլ. հանրային պաշտօնեան հոն իրեն համար պէտք ըլլալիք ո՛և է ծանօթութիւն կրնայ գտնել առանց մեծ դժուարութեան. հրապարակագիրը յիշողութենէն խուսափող տեղեկութիւն մը, անուն մը, թուական մը պէտք չունի երկար բարակ փընտրուելու։ Ընդարձակ Օրացոյցը մէջտեղն է և պզտիկ թղթատում մը խնայն կը յայտնէ փնտռուածը. վաճառականը կըրնայ պէտք ունենալ ա՛որ, սեղանաւորը նոյնպէս, հանրային գործերէ տեղեկութիւն չունեցող անձը նոյնպէս, վերջապէս ամէն մարդ, ըլլայ պարզ անհատ մը, պաշտօնեայ մը, թաղական կամ հոգաբարձու, քահանայ կամ ուսուցիչ, մինչեւ գիւղացի յետին մշակը՝ որ անկէ կրնայ սորվիլ իր կեանքին, իր ցանքին, իր վաստակին ու ապրելու պայմաններուն հետ առնչութիւն ունեցող շատ մը բաներ, շատ մը օրէնքներ, տեղեկութիւններ և հաղորդակցութեան միջոցներ՝ որոնց մասին ընդհանրապէս տգէտ մնացած է։

Գիրքին վրայ նետուած պզտիկ ակնարկ մը երեւան պիտի հանէ ամբողջ ամփոփոյթը մը ա՛յն տեսակ օգտակար գիտելիքներու, որոնց մարդ պէտքը կը զգայ ամէն օր, և որոնք իրենց հակիրճ, պարզ ու դիւրահասկնալի ձեւով թանկագին գանձարանի մը վերածած են հատորը։— Երկրին վարչական կազմակերպութեան մասին լիակատար տեղեկութիւններ, Թուրքիոյ գլխաւոր հաստատութեանց, — ինչպէս Առողջապահական Վարչութեան, Հանրային Պարտքի Վարչութեան, Օսմ. Պանքային, Ռէժիին, Երկաթուղիներու, Թէմէքիի, Քարափներու, Զուրի, Թրամուէյի Ընկերութեանց, Հեռագրական Գործակալութեանց, Շոգենաւային Ընկերութեանց, Օսմ. և Օտար Թղթատարական Վարչութեանց, — վրայ շահեկան ծանօթութիւններ, տեղեկութիւններ Երկրագործական դրամատան վրայ, տեղեկութիւններ Տոկոսի Օրէնքին վրայ, տեղեկութիւններ Վագֆի կալուածներու և Սրբազի Էմիրէներու փոխանցման եղանակին վրայ, տեղեկութիւններ Կալուածական տուրքին, Դրոշմատուրքի օրէնքին, Հեռագրի, Ապահովագրութեան վրայ, և դեռ. ինչ որ ուզէք։ Ասոնցմէ դուրս ամբողջական պատկեր մը Հայ. Եկեղեցւոյ վիճակին, ներկայացուած իր բոլոր մանրամասնութիւններով, ինչպէս Էջմիածնայ Հայրապետութիւնը, Սինոդին կազմութիւնը, Ռուսաստանի, Պարսկաստանի, Եւրոպայի և Ամերիկայի Առաջնորդութիւնները, Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքութիւնը, Ազգ. Կեդրոնական վարչութիւնը իր բոլոր բաժանումներով, գաւառային առաջնորդութիւնները, Որբանոցները, և Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը, ինչպէս նաեւ Կիլիկիոյ ու Աղթամարայ կաթողիկոսութիւնները իրենց թեմերով։ Այս ցանկը տակաւին կրնայ սիւնակներով երկարիլ, եթէ երբեք յիշատակել ուզեմ ամբողջութիւնը բոլոր այն բաներուն զոր Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարունակէ։

* * *

Այս տեսակ գործ մը չեմ կարծեր որ գովեստի պէտք ունենայ. իր կատարուած լմնցած և հրատարակուած ըլլալը ինքնին բաւական մեծ արժանիք մըն է պատրաստողին համար, արժանիք մը՝ որու մասին ամէն գովասանք ինքնին աւելորդ կը դառնայ։ Այս պարագան սակայն արգելք մը չի կրնար ըլլալ սրտանց շնորհաւորելու Հրանտ Ասատուրը որուն աշխատութեան պտուղն է որ կը վայելենք այսօր։ Այն ցանկին մէջ զոր քիչ մը վերը արտագրեցի, իրաւ է որ ոչ մէկ բան կայ հեղինակուած, սակայն դժուար է երեւակայել աշխատութիւն մը ա՛յնչափ դժուար, այնչա՛փ յոգնեցուցիչ, որչափ ամփոփումը այդ տեղեկութեանց որոնք հազար աղբիւրէ, հազար հրատարակութիւններէ քաղուած են. միւս կողմէ, աչքի առջեւ ունենալ ահագին ծաւալով գիրքեր, օրինագիրքեր, կանոնագրութիւններ, վիճակացոյցներ, ցանկեր, տեղեկութիւններ ու վիճակագրութիւններ,—որոնց ամբողջութիւնը կրնայ Ընդարձակ Օրացոյցը սահմանը ունեցող քանի մը տասնեակ հատորներ լեցնել,—և առոնցմէ քաղել ամէնէն էական, ամէնէն անհրաժեշտ մասերը, զանոնք ներկայացնել բոլորովին դիւրահասկնալի, պարզ և ամէն մարդու մատչելի ձեւի մը տակ, ու կազմել այն սիրուն ամփոփոյթը որ Օրացոյցին մէջ կը տեսնուի, ըսէ՛ք, հեղինակութենէ մը աւելի գժուար ու տաժանելի չէ՞. աշխատութիւն մը որուն միջոցին երբեմն երկու տող բան գրելու համար ամբողջ ժամեր, նոյն իսկ ամբողջ օրեր զոհել պէտք կ'ըլլայ, աշխատութիւն մը որուն մէջ ոչ մէկ բան պէտք է անտեսուի, ոչ մէկ բան մոռցուի, աշխատութիւն մը որ սպառիչ յոգնութեան մը տակ կ'ընկճէ իրմով զբաղողը, աշխատութիւն մը վերջապէս որ մեծ հմտութիւն և քիչ մը ամէն բանի մասին ծանօթութիւն կը պահանջէ, ըսէ՛ք, այդ աշխատութիւնը նուազ արժանիք կ'ենթադրէ քան ո՛և է գրական, գիտական և դեռ ինչական որ ուզէք զործի մը յղացումն ու պատրաստութիւնը։

Այս ամէնուն հետ պէտք է ընդունիլ թէ մեր զրչի տէր եղողներուն մէջ Հրանտ Ասատուրէ զատ դժուար պիտի ըլլար գտնել ուրիշ մէկը որ նմանօրինակ աշխատութիւն մը յանձն առնէր, և այդչափ գիտակցութեամբ, այդչափ խնամքով ու ձեռնհասութեամբ պատրաստէր գործը, պարզայ մը զոր նոյն իսկ իր երբեմնի հակառակորդները անսպասելի ազնուութեամբ մը կը խոստովանին այսօր։ Իր փաստաբանի հանդգնութիւնը, իր հրապարակագրի փորձառութեամբը, իր յարաբերութիւններովը և իր խղճմտաշխատողի յատկութիւնովը ինք միայն կրնար գլուխ հանել Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գաղափարը. և հրատարակուած երկու օրացոյցները, նախորդ տարուանն ու այս տարուանը, կարծեմ բաւարար տպացոյցներ են այս համոզումին՝ որ առջի տարին իսկ գոյացուած էր, Օրացոյցին պատրաստիչին առաջ։ Այս համոզումը չեմ կարծեր որ մէկը ջրել յաւանի, հոգ չէ թէ պատկանելու ըլլայ այն լրջուկ չաղաթաններու դասակարգին՝ որ նմանօրինակ ամէն գործի մէջ մտնելու տոնքիչոթութենէ մը բռնուած, առիթը եկածին պէս մէջտեղ կը դնէ իր հանդամանքին։ Մրմրեանի Միսաքեանը միայն պիտի գանէինք զոր կարելի ըլլար յիշատակել, հոգ չէ թէ համեմատարար այնքան մեծ յոգնութիւն մը չի պահանջեր իր պատրաստութեան մէջ, գլխաւորաբար ծանօթ ու ժամանակակից անձի մը վրայ գրուած ըլլալուն, և աղբիւրներու առատութեան ու դիւրագտելի հանգամանքին պատճառաւ։ Հրանտ Ասատուրի այդ հեղինակութեան պիտի վերագառնամ առաջիկայն։ առ այժմ սա չափը միայն ըսեմ որ ամէն գովեստէ վեր է պատրաստութիւնը այն տեսակ գործի մը, որ գրեթէ ոչինչէն ստեղծուած է։ կոյս գետին մըն էր ատիկա, ուր ոչ ոք ուզած էր մերձենալ մինչեւ այսօր. աղբիւրները՝ որոնցմէ Հրանտ Ասատուր օգտուած է, մեծագոյն մասամբ կը բաղկանան անտիպ ձեռագիր երկասիրութիւններէ, ուրիշ բազմաթիւ ձեռագիրներու յիշատակարաններէն, որոնց միացումը ինքնին ահագին դժուարութիւն մը կը ներկայացնէ, և որոնցմէ այդքան ամբողջական ու զմայլելի գործ մը պատրաստելը փիլ արժանիք չենթադրեր։ Աշխատութեան մէկ ծայրէն միւսը, ամէն էջի, գրեթէ ամէն տողի մէջ թուականները կը վխտան. թուականներ, որոնց մի՛ միայն ճշդումը երեւակայեցէք թէ ի՛նչ սպառիչ աքնումներ կրնայ առթել ձեռնարկողին։ Ուրախ ենք սակայն յայտարարելու թէ այդչափ դժուարութիւն, այդչափ յոգնութիւն և այդչափ աշխատութիւն արգելիչ պատճառներ չեն եղած Հրանտ Ասատուրի համար. հակառակ ատոնց, ահա այսօր մեր սքանչացման կը ներկայացնէ անոտգիւտ ու գեղեցիկ գործ մը որ պիտի մնայ, և ուրիշ մեր գրականութիւնն ալ պիտի կրնայ ահագին օգուտ մը տեսնել, ինչպէս որ պիտի բացատրեմ առաջիկային։

* * *

Բացի այդ Պատրիարքներու պատմութենէն, այս տարուան Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարունակէ նաեւ բազմաթիւ նորութիւններ, ո՛րչափ զանազան գիտելիքներու, այնչափ ալ վիճակագրական տեղեկութեանց բաժնին մէջ։—Տասնորդի տուրքին յատկացուած մասը, Գաղթականներու զետեղման համար հատատուած գրաշատարքի կանոնագրութիւնը, Թղթատար շոգենաւերու երթեւեկութեանց մասին տրուած տեղեկութիւնները, գ-նական տէրութեանց չափերն ու կշիռները, Օսմ. Տէրութեան Հայ պաշտօնեաներուն ցանկը (միայն առնելով նաեւ գաւառներն ալ, ինչ որ առաջին անգամ ըլլալով կը պարապատուի), արեգակնային դրութեան, կէս օրուան հաշուին, գանկաբանութեան, դիմագիտութեան և նոր գիւտերու յատկացուած գլուխները, նոր են ամէնքն ալ։ Նոր է նաեւ ընտանիքին յատկացուած գլուխը որ նախորդ տարի «Մեր խնամնոյը» և «Նորածիններու առողջապահութիւն» հատուածները կը պարունակէր և որ այնչափ ընդունելութիւն գտաւ մանաւանդ ընտանեկան շրջանակներու մէջ. այս տարի, այդ գլուխին մէջ ամփոփուած կը գտնենք «Ամուսնութիւնը», «Շնչահեղձութեան դէմ դարման», «Դեղագիներ», «Անուշներ», «Օշարակներ», «Մէմելիներ» հատուածները, որոնք անշուշտ չա՛ս աւելի մեծ ընդունելութիւն մը պիտի գտնեն։ Ասոնցմէ զատ շատ մը նորութիւններ կը գտնուին Հայ. Եկեղեցւոյ նուիրուած բաժնին մէջ, ինչպէս Էջմիածնայ կաթողիկոսութեան մասին տրուած բոլորովին նոր ու հետաքրքրական տեղեկութիւնները՝ զորս բարձրաստիճան եկեղեցական մը պատրաստած է, Պոլսոյ գլխաւոր վարժարաններու մասին հրատարակուած ծանօթութիւնները, Նպաստից Ցանձնաժողովին յատկացուած գլուխը և Նպաստընկալ որբանոցներու ու վարժարաններու ցանկը, Պոլսոյ ազգ. թերթերու ամբողջական պատկերը, Հիւանդանոցի մատակարարութեան մէջ մտցուած կարգ մը ուշագրաւ բարեփոխութեանց ներկայացումը և դեռ ուրիշ շատ մը բաներ։ Նախորդ տարի հրատարակուած վիճակագրութիւններն ու գիտելիքները, ինչպէս նաեւ բոլոր մասերը աւելի լաւ կերպով մը ներկայացուած են այս տարի և անոնց մասին ո՛և է նոր փոփոխութիւն նշանակուած է անխտիր ամէն բանի համար։ Բոլոր ատոնց վրայ աւելցուցէք նաեւ 50ի չափ պատկերներ որոնցմէ մէկը Ս. Պատրիարքը կը ներկայացնէ, իսկ միւսները առնուած են Հիւանդանոցին ներքին ու արտաքին տեսարաններէն, և այն տանն կրնաք գաղափար մը ունենալ գործին վրայ։ Միակ դիտողութիւնը զոր կարելի է ընել՝ սա է թէ՝ զինկոգրափիով պատրաստուած պատկերները չեն յաջողած գրեթէ ամբողջովին։

Ամէն պարագայի մէջ այդ պակասութիւնը չի կրնար ո՛և է ստուեր մը ձգել գործին արժէքին վրայ. և ամէնուս կ'իյնայ շնորհաւորել որչա՛փ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը՝ Օրացոյցին գաղափարը իրականացուցած ըլլալուն, այնչափ մըն ալ և աւելի Հրանտ Ասատուրը՝ որ մէկ մարդէ մը սպասուածէն աւելին տրուաւ մանաւանդ այս տարի։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

ԲԱԼԻ ՍԱՌՆՈՒՑ

ԱՌ Տ. Կ.

Բալի սառնուց.՝.՝.։

Այո՛, անգամմը եւս, բալի սա՛ռնուց. բան մը չէք հասկնար, կ'երեւակայեմ, հոգ չէ՛, լայն ներողամտութիւն մը կը զգամ ձեր չգիտանքին հանդէպ և չեմ ալ մեղադրեր զձեզ. որովհետեւ պատճառը շատ պարզ է. սակէց հինգ ու կէս տարի առաջ, ես ալ ձեզի պէս չեմ հասկցած այդ երկու բառին նշանակութիւնը և գերապայծառ ապրութեամբ մը աչքերս դարձուցած եմ՝ զանոնք արտասանողին երեսն ի վեր, երես մը որ լուսնին կը նմանէր, սա տարբերութեամբ որ գիշերուան թագուհին ամուսան միայն կէսը կը տեսնէի, իսկ Վիրժինինը ամէն գիշեր։

Վիրժի՛ն... սովորական անուն մը, քիչ մը տարօրինակ, չափէն աւելի banal, կ'ընդունիմ, բայց ինքը մարգարիտ մըն էր, հաւատացէք, խեղճ, բարի աղջիկը։

Ֆիզիքական և բարոյական ամէն յատկութիւնները առատօրէն, շռայլօրէն տրուած էին իրեն նախախնամութեան կողմէ. միայն հայրը նախախնամութեան պէս չէր շարժեր, այդ ֆիզիքական և բարոյական առաւելութիւններուն վրայ բարդելու՝ նիւթականը նաեւ, որով, այդ հէգ աղջիկը դեռ չէր կրցած ամուսին մը գտնել իր քսանմէկ տարեկան հասակին մէջ ուր ճանչցայ զինքը։

Զգայուն՝ ինչպէս ներելի է ըլլալ քսանմէկ տարեկան աղջկան մը, Վիրժին իր փոթորկալից վայրկեաններուն մէջ, Շարգիյի ճամբորդներուն նման, գերան մը փնտռած էր որուն կարելի ըլլար փաթթուիլ։

Այդ գերանի դերն էր զոր կատարեցի իր քով՝ տասնչորս ամիս շարունակ։

Մի հարցնէք, կ'աղաչեմ, թէ ե՞րբ, ո՞ւր կամ ի՞նչպէս սկսաւ մեր սիրահարութիւնը։

Աշխարհիս ամէն կողմը և իր ստեղծումէն ի վեր, ամէն ցեղի, ամէն ազգի մէջ և ամէն կլիմայի տակ, սիրահարութիւնները միեւնոյն ձեւով կը սկսին և միեւնոյն ձեւով կը վերջանան։

Առաջին անգամ որ սիրտդ աղջկան մը կը բանաս,

—Պարոն, ես ձեր գիտցածներէն չեմ, կը պատասխանէ քեզի։

Ասիկա ամէն սիրահարներու ալֆան է. օմեղան՝

—Ոաքդ պագնեմ, մարդու բան չըսես։

Հակառակը պնդողին՝ արքայութեան մէջ ունենալիք տեղս ընծայ կ'ընեմ։

Վիրժինին հետ մինչեւ այդ ծայրայեղութիւններուն հասած չէինք բարեբաղդաբար։

Ընդհակառակը մեր բաժանումը տարօրինակ պայմաններու տակ կատարուեցաւ. մանրամասնութիւնները ահաւասիկ։

* * *

Զէ՞ պատահած ձեզի համակրիլ աղջիկան մը և քիչ մը ժամանակ ետքը բոլորովին պաղիլ անոր մէկ անմեղ և պզտիկ պակասութեանը համար։

Մարդիկ կան որ չեն կրնար սիրել աղջիկ մը որ չարունակ եղունգները կը կրծէ և կամ անչորոք ակնացուցն մը ունի. ուրիշներ չեն տարուիր այն աղջիկներէն որ կէս ժամուան մէջ քսան անգամ ծընրակալներն վեր կը քաշեն փեռնի վրայէն. անշուշտ կան ինձմէ զատ ուրիշներ ալ որ գարշանքի պէս բան մը կը զգան գեղեցիկ սեռի այն ներկայացուցիչներէն որոնք քաղաքական տեսութիւններ կ'ունենան ձեզի չինական կամ Թրանսվալի խնդրին վրայ։

Երանի թէ Վիրժինին յանցանքը կամ պակասութիւնը ատոնց պէս ըլլար։ Զէ՛, անորը յանցանք մըն էր ահագին, անսովոր, վրդովիչ, անմեկնելի, անողոք, սոսկալի և յուսահատեցնող զոր չես կրընար բացատրել, չես հասկնար և չես ներեր։

Անագորոյն կերպով աշխարհաբար կը խօսէր ան, աշխարհաբար մը որ անձնասպանութեան կը մղէ մարդկ ընողը։

Ե՛ս գիտեմ ինչ քաջեցի տասնչորս ամիս չարունակ այդ աշխարհաբարին ձեռքէն։ Աշխարհաբար մը՝ կուսութեան պէս մաքուր, Զէմմալէդինի ֆիլիրէն անցած, յստակ, պայծառ, շաքարի պէս սիրտ առնող աշխարհաբար մը որ գլխի պտոյտ կը պատճառէ չոգենաւի տատանոցին պէս, որ քարտիք կու տայ ճակատիդ և մարելիք սրտիդ։

Տարի մը և երկու ամիս շարունակ, օրը գրեթէ մէջին հաշուով երկու ժամ խօսակցած եմ իրեն հետ և այդ ուժ հարիւր քառասուն ժամերուն մէջ բաղդը չունեցայ տեսնել իր շրթունքներէն օտար բառի մը դուրս գալը, և ըսել թէ հնանալի կերպով ֆրանսերէն գիտէր, ինչպէս նաեւ թուրքերէն և յունարէն։

Ես ասանկ անսխալականութիւն՝ ոչ մէկուն քով տեսած եմ։

Հինգ ու կէս տարի անցած է այդ օրերէն ի վեր, դարձեալ այդ աշխարհաբարին յիշատակը խժդուքներ կ'արթնցնէ ականջիս մէջ և կը զարմանամ թէ ինչպէս կրցած եմ տասնչորս ամիս անդադար տակալ լեզուաբանական այդ տուրն։

Բայց որքան ըսեմ, նորէն չեմ կրնար գաղափար մը կազմել Վիրժինին այդ մոլութեան վրայ, կարելի չէ։

Ամէն անգամ որ ծունկի ծունկի կը խօսակցէինք իրեն հետ, կարծես ներկայ կը գտնուէի սինէմաթօկրաֆի տեսարանի մը, որուն մէջէն և իրարու ետեւ կ'անցնէին Նարեկացին, Ագաթանգեղոսը, Շնորհալին, Վեհեանիկի վանքը, Վիէննայի Մխիթարեանները, Էջմիածինը, Գարագաշեանը, Գէորգէանը, Լամբրոնացին, Զամուրճի Պատուէլին, Սիսլի և... Սիմոն Գափամաճեան։

Դասարանի մը մէջ, եկեղեցիին, խմբագրատան մը և կամ Պատրիարքարանի սեմին վրայ այդպիսի պատկեր մը կը հասկնամ թէ բան մը ունենայ իր մէջ սիրուիչ, գեղեցիկ և վսեմ. բայց սիրաբանութեան մէջ, երբեք։

Ատեն մը եկաւ որ ա՛լ Վիրժինը դադրեցաւ հետ ամուսնանալ, որովհետեւ բարեձեւ էր և բարոյական ու ֆիզիքական այն ամէն ձիրքերը ունէր, որոնք կնոջ մը փառասիրութիւնը կը գգուեն։ Բայց քանի որ ոմի՛ով մը ձեռք բերելիք հարստութիւնը պրծած էր, հիմա իր զէնքերը ուրիշ կողմ դարձուցած էր։ Մերոնի Լորտին սէրը կամ նեցուկը չէր որ կը խնդրէր, այլ անոր միլիոնները։

Հիմա որ ընթերցողներուն լաւ մը պարզեցինք իրերու կացութիւնը և Կրաս Հօդրօրի եղեռնական մտադրութիւնները, դառնանք Կրասի և Սբը Ճօի միջեւ ընդհատուած խօսակցութեան։

—Եթէ իմ ըսածիս պէս ընթանաք, յարեց Կրաս պահ մը լռելէ յետոյ, երբ իր կախարդիչ նայուածքներով կը հմայէր զայն, իսկապէս զօրաւոր մարդ մը պիտի ըլլաք։ Եւ պէտք է այնպէս ըլլաք մեր մտած պայքարին մէջ։ Մինչեւ հիմա դէպքերը անոնպատ են մեզի։ Բայց տակաւին չատ միջոցներ ունինք բաղդը մեր կողմ դարձնելու։

—Բայց դեռ ամէնը չէք գիտեր, սիրելի Կրասս, յարեց Ճօ յոխորտանքով։

—Ոչ միայն ամէնը չեմ գիտեր, այլ կը խոստովանիմ թէ բան մը չեմ գիտեր պատասխանեց Կրաս։ Լուվրսիէնէ դէպքէն յետոյ հաղիւ քսան վայրկեան տեսայ ձեզ. ընդհուպ Լոնտոն մեկնեցաք, այնպէս որ ձեր վէպին վրայ շատ քիչ բան գիտեմ։

—Այո՛, ըսաւ Ճօ էնբրթը, վէ՛պ մըն է և ամէնէն անճմարտանման ու ցնորական վէպը որ գրուած ըլլայ երբեք։

—Լուվրսիէնի դէպքէն առաջ զարմանալի եղելութիւններ պատահեցան։ Մագնիսացուած հեղիկը որ իր աչքերուն խորը մագնիսական ահարկու զօրութիւն մը ունի, եւ այս ամէնը Բարիզի մէջ, յառաջդիմական ու լուսաւորեալ դարու մը մէջ, իսկապէս ինքնատիպ է և վերջին աստիճան կը շահագրգռէ զիս։

—Պէտք է գիտնաք որ սիրելի Ճօս, Կրաս տափակութիւնները չի սիրեր, գրծուած ուղիներէն դուրս կ'ելլէ ու արտակարգ կացութիւնները կը նախնտրէ միշտ։

—Գիտեմ որ այնպէս էք և ճիշտ ատոր համար վստահ եմ թէ իմ ընելիք պատմութիւնս ալ շատ պիտի շահագրգռէ ձեզ։

—Ինծի համար տակաւին շատ մը կէտեր մութի մէջ կը մնան և մեծ բան մը չեմ հասկցած այդ տրամէն, որ ճշմարտանման չի թուիր ինծի։

—Հարցուցէք և հանոյքով պիտի պատասխանեմ ձեզ այդ այդ մասին։ Լորտ Ռիչմոնտ ժամը հինգին միայն Բարիզ պիտի հասնի, հետեւաբար երկու ժամ ունինք մեր առջեւ խօսելու համար։ Սիրելի Կրաս գիտեմ թէ ձեզի համար յոգնութիւնները, քնանալու պէտքը նշանակութիւն չունին։ Դուք անոնցմէ էք որոնք կորսուած կը նկատեն հանգիստի նուիրուած ժամերը։

—Ճշմարիտ է ըսածդիդ, եթէ Լորտ Արթիւր այսօր չի գար և եթէ հիմա գըլուխս գլխի չխօսակցէի ձեզի հետ, դամբիկս կը հեծնէի ու երկար պտոյտ մը կը կատարէի անտառին մէջ, քանի որ փոթորիկը դադրած է ու օդը զով է։ Պըտոյտէն դարձիս՝ լոգանք մը կ'առնէի, որով երկու երեք ժամու չափ կրնայի քնանալ։ Բայց հիմա գանք մեր խօսքին։ Նախ ես պարզեմ կացութիւնը. մեր դիմաց ունինք Պ. տը Պլինեաքը և սա անոր մտադրութիւնը։ Մինչեւ հիմա գաղտնի էր ամէնուս համար թէ Պլինեաքը ինչ կրնայ ընել։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը ինձ համար ոչ մի՛ վտանգաւոր է։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը ձեզ համար ոչ մի՛ վտանգաւոր է։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը Լորտ Արթիւրի համար ոչ մի՛ վտանգաւոր է։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը Լորտ Ռիչմոնտի համար ոչ մի՛ վտանգաւոր է։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը Մերոնի Լորտին համար ոչ մի՛ վտանգաւոր է։ Ինչ որ ալ ընէ, ինքը ինքնիրեն

բան էր ինձի համար աղջիկ մը ըլլալ։ ան՝ Քեբականութիւն մըն էր սոսկ, Մաղթանք մը, նարպան մը, կոնդակ մը, կորնթացւոց թուղթ մը, եկեղէն գլուխ մը և Հիւրմիւզէն հատուած մը, ա՛լ ի՛նչ գիտնամ։

Վիրժի՛ն... allons donc, Վիրժին չէր ալ, այլ բառարան մը, որ ոչ առեռն կրնայ ըլլալ և ոչ ալ... Ծոցն։

Հակառակ այս երկարաբանում մանրամասնութիւններուն նորէն դուք գաղափար մը չկրցաք կազմել անոր այդ քրէական յանցանքին վրայ։

Զեզի աւելի շօշափելի օրինակներ տամ և դուք ալ համոզուիք թէ անտանելի էին տանջանքները որոնց ենթարկուած էի հինգ ու կէս տարի կայ։

Ամէն բանէ առաջ և ամէն բանէ վեր, աննկարագրելի կերպով կը յուզուէի, կը բարկանայի և կը գանէի երբ ամէն վայրկեան, ամէն պարագայի մէջ պարոն ածականը կու տար ինծի։

—Չէ՛, պարոն, այո՛, պարոն, մեզ կը դիտեն կոր պարոն, զգուշութիւն պարոն, մի՛ սեղմեր պարոն, հիմա չըլլար պարոն, ո՛ւֆ, ցաւցուցիր պարոն, ինչո՞ւ չէ պարոն...։

«Պարոն» ամէն առեն, անդադար, յաւիտեան պարոն։

Ո՞վ կը հանդուրժէ ասոր, ըսէք։

Ամէն անգամ որ այդ «պարոն» բառը կ'արտասանէր, կարծես լուսաթարշակ մըն էր որ ուսերէս վար կը սահեցնէին։

Այդ պարոնին ձեռքէն կեանքը լեղի կը դառնար ինծի համար։

Լուի Բէնզ թալօնին՝ Լուդովիկոս հինգեւասաներորդ կրուկս, ժաւրբիեռին՝ ծերակաս, forukին՝ սեզմիրանս, սառնք վերջապէս Ներելի են, այն ալ ատիճան մը, բայց գասրուած սմբուկ ըսել եալանճը soլմային, դդմա՝ մեր գիտցած մանjարնային, վտաւակ՝ խորկրդաւոր միսօին, ո՛հ, ոչ, մարդ չի հանդուրժեր, չի դիմանար, կը տենչ։

Իբրեւ թէ գիտցած բառերը բաւական չըլլային, չգիտցածներն ալ ինք կը ստեղծէր օտար բառ մը իսկ չփախցնելու համար։

Օր մը կղզիին շոգենաւին մէջ՝

—Երկայնատեսը ինձի կ'անցընէ՞ք, կ'աղաչեմ, ըսաւ։

Երկայնատես՝ longue-vueին համար... c'est dégoûtant։

Դեռ ո՛րը զուցեմ, չա՛տ։

Պիտի ներէի իրեն որ այդ մաքուր, անապակ հայերէնը գործածէր եթէ սիրաքանչելու պատեհութիւնը ունենար հայկական վարժապետի մը և կամ կնասէր վարդապետի մը հետ, դարձեալ պիտի ներէի եթէ այդ ձեւով խօսէր Ռէթէոս Պէրպէրեանի և կամ Յակոբ Գուրդէնի և նոյն իսկ Աբգարեանի հետ։ անոնք fեռի պիտի զգային, պիտի հրճուէին և թերեւս ինձմէ աւելի պիտի սիրէին զինքը, բայց ինձի հետ այդ կերպով վարուելու համար դժոխային toupet մը ունենալու է դիմացինս, ինձի պէս մէկու մը՝ որուն արտասանած առերուն տասնին եօթը և գրածին կէսը օտար բառեր են անպատճառ։

Ամէն բանի մէջ մաքուր աշխարհաբարը կը հասկնամ, բայց այդ լեզուով սիրաքանչելու համար մարդ՝... բնութիւնէն զրկուած ծնած ըլլալու է։

Աշխարհաբար և ես որքա՛ն հեռու ենք։

Ես, մեռնիս գիտնամ, համբոյր բառը չեմ գործածեր երբ անդին պաչիկը կայ, պաչիկ՝ զոր միս-մինակ արտասանած ատենդ անգամ չբծիներուդ վրայ հեշտիւ բան մը կը զգաս, չէ՞։

* * *

Մեր ըրածը սիրահարութիւն չէր, այլ լեզուաբանական դասընթացք մը պարզապէս։ Իրաց այս վիճակը այլեւս երկար չէր կրնար տեւել։

Ցոզնած, զզուած, յուսահատ կը զգայի ես զիս Վերժինի այդ աշխարհաբարեան յամառութեան հանդէպ։

Բայց ի՞նչպէս խզել յարաբերութիւնները աղջկան մը հետ զոր հոգիիս չափ կը սիրէի։

Ա՛խ, Վիրժին, անիծեալ ըլլայ քու հայերէնի վարժապետդ, կ'իմանա՞ս։

Կը զգայի սակայն թէ այդ դասական հայերէնին առջեւ տեղի պիտի տար սէրս և պիտի գար օր մը ուր այլեւս կապ մը չպիտի մնար անոր և իմ միջս։

Եւ ասանկ ալ եղաւ։

Գիշեր մը, օգոստոսի այն աղուոր գիշերներէն մէկը որուն հմայքը Վոսփորի եզերքներուն վրայ ընակողները գիտեն միայն, քովիկ քով նստած էինք իրենց ծովեզերեայ սենեակին պատուհանին առջեւ։

Սենեակին մէջ մեղմ զատ Վիրժինի մօրաքոյրը կար, տունը մեռցած, պառաւ, հին աղջիկ մը, ճերմակ մազերով, որ բազմոցի մը վրայ կծկուած կը նիրհէր Մորփէոսի թեւերուն մէջ։

Հոգեոյզ խօսակցութեան մը բռնուած էինք մենք անդին, պատուհանին առջեւ։

Գիշերներ կան, օգոստոսի գիշերներ մանաւանդ, որ մարդս բռնի բանաստեղծ կ'ընեն, հետեւաբար՝

—Ա՛խ, Վիրժինս, աղուոր Վիրժինս, գիտե՞ս, ինչ կ'ուզէի որ ըլլար...

—Ի՞նչ։

—Նախ կ'ուզէի որ դուն իմս ըլլայիր, յետոյ, տարին ամբողջ օգոստոս ըլլար, ասոր պէս ծովեզերեայ բնակարան մը ունենայինք, սիրոյ բոյն մը, լուսինը՝ վերէն մեզի նայէր և ծովուն ալիքները մեր ոտքերուն տակ փշրուէին մեղմիւ, հեռուն՝ սրսկակ մը ըլլար որ շարունակ երգէր, տունին մէջ միակ ըլլայինք, օգը տաք ըլլար և մաղերդ՝ ուսերուդ վրայ թափուած շունչս՝ շունչիդ խառնուէր, աչքերդ՝ աչքերուս մէջ ըլլային ինչպէս կ'ըսէին Ռոմէօ և Ժիւլիէթ, Լյօվզ և Ա-պելառ, ըսէ՛, չէ՞ր ուզեր...։

—Բանաստեղծութիւն է այդ ամէնը, անշօշափելին, վերացականը, աննիւթը, ես, քիչ մը աւելի դրական, դիտե՞ս ինչ կ'ուզէի այս պահուս, կազդուրիչ, համով, անուշ բան մը ինչպէս, օրինակի համար, Բալի սառնուշ...։

—Այո, ես՝ Բալի ըլլայի, դուս՝ Սառնուշ...

—Բայց ի՞նչ կ'ըսես...։

—Չէ, սխալեցայ, դուն Բալի ըլլայիր, ես Սառնուշ։

Ահագին քրքիջով մը սկսաւ խնդալ չբջաղդեստով բառարանս։

—Ինչո՞ւ կը խնդաս, ըսէ։

—Ինչպէս չխնդամ, հոգիս, ըսածս չի հասկցար։

—Լա՛ւ, երբեք այդ անուններէն չեմ լսած, բայց անշուշտ սիրոյ հերոսներ են ինչպէս Պօղ և Վերգինէ, Ֆոսթ և Մարկերիթ...

—Կատա՛կ կ'ընես։

—Հաւատա՛ ոչ։

—Բայց Բալի Սառնուշը ինչ կը նշանակէ, չե՞ս գիտեր։

—Չէ։

—Երդում ըսէ։

—Կ'երդնում։

—Բալի սառնուշ կը նշանակէ... կը կը նշանակէ...։

—Շո՛ւտ ըսէ։

—Ֆիճնելի տօնուրմա...։

. . . . . .

Այդ գիշերէն ետքը մէյ մըն ալ երեսը չեմ տեսած։

Բալի Սառնուշ, հէ՞...։

ՓԻՐԶԱՆԹԵՄ

Քաղաքական Լուրեր

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Ամենակարեւոր վիճաբանութիւն մը։— Սոլզպերի եւ Զէմպրլէն բնանիներ։— Անճատական շաճր եւ տերբրեանն շուր։

Լանտոն, 10 դեկտ.—Երեսփ. Ժողովը այսօր վերստին ձեռք առաւ գահճառին ուղղութիւն վիճաբանութիւնը։ Նաեւ զբաղեցաւ Սոլզպէրի և Զէմպրլէն ընտանիքներուն վերաբերեալ գործերով։ Ինչպէս յայտնի է՝ Սոլզպէրի ընտանիքը ոքանչելապէս օժտուած է կառավարական տեսակէտով։ Դանլիճին մէջ նոյն ընտանիքին անդամներէն այնչափ շատ կան որ երգիծարան մը վերջերս իրաւամբ ըսած է թէ Անգլիոյ դահլիճը բոլորովին Սոլզպէրի ընտանիքէն կախում ունի։ Աւասիկ այդ առթիւ չահեկան ցուցակ մը։— Նախարարապետ և լորտ կնքապահ՝ Լորտ Սոլզպէրի, ծովային նախարար՝ Լորտ Սոլզպէրի փեսան, գանձային առաջին լորտ՝ Լորտ Սոլզպէրի եղբօրորդին, առեւտրական նախարար՝ Լորտ Սոլզպէրի եղբօրորդին, խորհրդական արտաքին գործոց նախարարութեան՝ Լորտ Սոլզպէրի տղան։ Ամբողջ ընտանիքը դահլիճին մէջ տեղաւորուած է՝ բաց է Լորտ Հիւկ Սէսիլէն և Լորտ Ռոպէրթ Սէսիլէն որոնք հեռու կը մնան պաշտօնական պատիւներէ, և սակայն յուսալի է որ անոնց մեկուսացումը մշտնջենական չըլլայ։ Ազատական կուսակցութիւնը որ վերջին ընտրութիւններէն ի վեր լեցուած է, ալէկ աչքով չի նայիր Սոլզպէրի ընտանիքին ապարանքին։ Ազատականներէն Պ. Պարլի, այսօր, սա առաջարկութիւնը ներկայացուց՝ ուղղութեան մէջ դրուելու համար։

«Ասնարչհարաբ ցաւ կը յայտնենք թէ նախարարապետը Ձեր Վեհափառութեան մատուցած է անուանումը՝ իր ընտանիքին պատկանող բազմաթիւ անձերու իբրեւ անդամ դահլիճին, վասն զի այդ պարագան կը նուազեցնէ Ձեր Վեհափառութեան նախարարներուն պատասխանատուութիւնը՝ հանդէպ Խորհրդարանին, և մեծապէս կը վնասէ հանրային գործերու ընթացքին։»

Պ. Պալֆուր պատասխանեց այդ առաջարկութեան, միշտ գերազանցելով այդ տեսակ պատասխաններու մէջ։ Բացը ժպիտով մը, առանց վնասանալու, հեգնական նուրբ ժպիտով մը, ըսաւ թէ չատ հաճոյալի բան չէ նախարար ըլլալը, թէ ամէնէն ապերախտ պաշտօնն է զոր թագուհիին մէկ հպատակը կրնայ վարել։ Պ. Պալֆուր յետոյ ապաստանեցաւ ընդհանուր ընտրութեանց ետին և մեղմիւ յիշեցուց թէ երկիրը այդ ընտրութեանց պահուն վերանորոգած էր Լորտ Սոլզպէրիի (Պ. Պալֆուր «հօրեղբօրս» չըսաւ) նուազ բաղձալի պաշտօնը զոր արդէն տուած էր։ Երեսփ. Ժողովը հմայուած Պ. Պալֆուրի ողբերգ խօսքերէն, իրաւունք տուաւ Սոլզպէրի ընտանիքին՝ 128ի դէմ 230 ձայնով մերժելով ազատականներուն առաջարկութիւնը։ Յետոյ ձեռք առնուեցաւ Զէմպրլէնի ընտանիքին գործը։ Պ. Ճորճ Լոյտ սա առաջարկութիւնը ներկայացուց.

«Ի և է նախապէս պէտք չէ ուղղակի կամ անուղղակի շահ ունենայ այն վաճառատուններու և սեղանաւորական հաստատութիւններու հետ՝ որոնք յարաբերութեան մէջ ըլլան տէրութեան հետ, բայց ուրիշ բան եթէ Ն. Վեհափառութիւնը վաւերացնէ։»

Պ. Ճորճ Լոյտ ժամ մը խօսեցաւ պարզելով իր առաջարկութիւնը և յիշելով Բինոք, Հոպքինս, Էլիրթ և ուրիշ Ընկերութիւններ որոնց շահակից են Զէմպրլէն ընտանիքին անդամները։ Պ. Ճորճ Լոյտ մասնաւորաբար շեշտեց այն Ընկերութիւնը որուն բաժնեպէտ են գաղթական նախարար Պ. Ճոզէֆ Զէմպրլէն և տղան Պ. Օսթէն՝ որ նախապէս կարեւոր պաշտօն մը ունէր ծովային նախարարութեան մէջ։ Առանձնապէս յարեց թէ Պ. Ճոզէֆ Զէմպրլէն Էլիրթ վաճառատան մէջ ունեցած բաժնեթուղթերը գնած է՝ գաղթական նախարարութեան պաշտօնի կոչուած օրէն ի վեր։ Պ. Ճորճ Լոյտ յայտարարեց թէ Բինոք վաճառատան մէջ Զէմպրլէն ընտանիքին ունեցած բաժնեթուղթերուն գումարը 250,000 անգլիական ոսկի չափ է։ Այդ վաճառատունը ամէնէն աւելի գործ կ'ընէ պատերազմական նախարարութեան հետ։ «Բնաւ միտք չունիմ յարձակելու գաղթական նախարարին անհատական պատուաւորութեանը վրայ։ Նաեւ չեմ ուզեր արգելք ըլլալ անոր անհատական գործերուն, բայց ներկայ պարագան կընայ ազգային համար օրինակ մը ըլլալ՝ իրական կաշառակերութիւն մը ապրացնելու մասին։»

Պ. Ճորճ Լոյտ հաղիւ թէ նստած էր, Պ. Զէմպրլէն ոտքի ելլելով սկսաւ պատասխանել։ Գաղթական նախարարը չատ երկար խօսեցաւ։ Աւասիկ ամփոփումը անոր խօսքերուն.

«Նողկանքով ձեռք կ'առնեմ այդ տեսակ խնդիր մը, վասն զի ատիկա օրինաւոր վիճաբանութիւն մը չէ։ Շատ ծանր կու գայ ինծի քսանըհինգ տարուան խորհրդարանական կեանքէ մը ետքը, հոս պարտաւորուիլ ապացուցանելու թէ ո՛չ գող եմ և ոչ ալ աւազակ։ (Բուռն ծափահարութիւններ։) Անձնական պատիւս է որ հոսխնդրոյ տակ կ'առնուի։ Եղած յարձակումը թէ՛ ճիւռաղային է և թէ արտաքոյց։ Ընտրութեանց միջոցին բնաւ ուշադրութիւն չընծայեցի այդ ամբաստանութիւններուն, վասն զի այն ատեն ուրիշ գործ ունէի և ընտրութիւնները շատ քիչ ազդեցութիւն ունեցան հայրենակիցներուս վրայ։ Ինծի դէմ զրպարտութեան դաւ մը նիւթուեցաւ։ Բուռեցաւ թէ իմ պաշտօնական կացութենէս օգտուած եմ՝ ընտանիքիս մէկ քանի անդամներուն հաճելիութեան համար։ Ամբաստանեցին զիս թէ հարստացած եմ պատերազմէ մը զոր դիտմամբ առաջ բերի։ (Ծափահարութիւններ։) Այդ ամբաստանութիւնները ընողները կարելի է օրէնքին առջեւ պատասխանատու չըլլան, բայց բարոյական պատասխանատուութենէն չեն ազատիր։ Լանգիրներուն մէջ յիշուած բոլոր Ընկերութիւններէն երկու հատն միայն բաժնեկից եմ։ Միւսներուն համար կ'ուզուի որ պատասխանատու ըլլամ ոչ թէ իմ, այլ իմ ազգականներուս արարքին համար։ Այս վերջինները արդէն դատ բացած են։ Հանրութիւնը պիտի տեսնէ թէ ի՛նչ պիտի մնայ այդ գարշելի զրպարտութիւններէն։ Ազգականներուս ամէնքն ալ գործի մարդեր են և երկու դարերու վաճառականութեան անաղարտ անցեալ մը ունին։ (Ծափահարութիւններ։) Քաղաքական ամբողջ ասպարէզիս մէջ ոչ ոք խնդրած է ինձմէ իմ ազդեցութիւս բանեցնել դրամական շահ մը ձեռք բերելու իմ ազգականներուս համար։ Իրաւ է որ բաժնեկից եմ Բոլոմպօ և Պրոմիկիմ առեւտրական Ընկերութիւններուն։ Առաջինն քսաներեք տարի է ի վեր բաժնեկից եմ և բնաւ չեմ կրցած ազատել անոր մէջ ունեցած շահերս։ Գալով Պրոմինկիմ Ընկերութեան, բնաւ մտքէս չէր անցներ թէ կընայ ըլլալ որ հաշիւ պահանջի հոն ունեցած շահերուս համար։ Եղած առաջարկութիւնը ինծի համար է, բայց ինծի չի դպչիր։ Այդ տեսակ վիճաբանութիւն մը կը ստորնացնէ Երեսփ. Ժողովը, բայց ինծի չի վնասեր։»

Կէս գիշերին մօտ էր երբ Պ. Զէմպրլէն խօսքը աւարտեց։ Անկէ ետքը խօսող ատենաբանները շատ չխօսեցան, վասն զի ժամանակը անցած էր։ Պ. Օսթէն Զէմպրլէն հօրը պէս յայտարարեց թէ մեղադրանքի արժանի արարք մը չունի։ Սըր Հէնրի Բէմպլէ Պէնըրմէն պաշտպանեց Պ. Ճորճ Լոյտի առաջարկութիւնը։ Պ. Պալֆուր յայտարարեց թէ Պ. Ճորճ Լոյտի ըսածները անհիմն են։ Ժողովը 127ի դէմ 269 ձայնով իրաւունք տուաւ Պ. Պալֆուրի։ Նաև 23ի դէմ 265 ձայնով ընդունեց գահճառին ուղղածը։ Նիստը երբ դադրեցաւ, կէս գիշերը մկուկէս ժամ անցած էր։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Ցոն Պիւրով կոմսին ճառը։— Թրանսվալի պատերազմին պատմութիւնը։— Գրիւկէր նոխազանին սյցեկութիւնը։— Միջնորդութիւնը։— Անգլիա եւ Գերմանիա։

Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, երկուշաբթի օրը, Գերմանիոյ Եւրեսփ. Ժողովին մէջ նախարարապետ Ցոն Պիւլով կոմսը հարցապնդման մը պատասխանելով սա յայտարարութիւնները ըրաւ Գրիւկէր նախագահին Եւրոպա ուղեւորելուն և հարաւային Ափրիկէի պատերազմին առթիւ Գերմանիոյ հետեւած ընթացքին նկատմամբ։

«Ի՛նչպէս աւելի բացատրութիւն տալ այդ խնդրին համար որ ցաւ կը պատճառէ գերման ազգին։ Իրաւի կը ցաւինք որ հարաւային Ափրիկէի կառավարութիւններուն և Անգլիոյ միջեւ պատերազմ ծագեցաւ։ Հաւանական կը նկատուէր որ այդ պատերազմը ծանր հետեւանքներ ունենայ։ Հետեւաբար պէտք է ըսեմ թէ այդ պատերազմը ազդարարութիւն մը պէտք էր ըլլար մեզի միշտ պատրաստ գտնուելու։ Վասն զի ցամաքի ուռնովի վրայ մեր շահերը պաշտպանելու և խաղաղութիւնը պահպանելու ամէնէն ապահով միջոցը մեր սեպհական ոյժն է։ այդպէս ալ եղաւ։ Պատերազմին ծագումը ուրիշ տեսակէտով մըն ալ ցաւ պատճառած է մեզի, վասն զի Գերմանիոյ քաղաքական ու տնտեսական կարեւոր շահերը այդ առթիւ վնասուած են։ Հարաւային Ափրիկէի մէջ բնակութիւն հաստատած հազարաւոր գերման հպատակներ կան, որոնք հոն սեղանաւորական ու ճարտարարուեստի ահագին հաստատութիւններ հիմնած են։ Հարաւային Ափրիկէի հանրապետութեանց մէջ գերման դրամագլուխները հարիւրաւոր միլիոններու կը հասնին։ Գերմանիոյ և հարաւային Ափրիկէի ծովեզերքերուն միջեւ կատարուած առեւտրական գործողութիւնները չատ կարեւոր են։ Ուստի տնտեսական տեսակէտով մեծապէս կը շահագրգռուինք հարաւային Ափրիկէի ապագային համար։ Քաղաքական տեսակէտով մեր պարտքն էր ալեւսակ որ այդ պատերազմը անեսատ ազդեցութիւն մը չունենայ հարաւային Ափրիկէի մեր գաղթավայրերուն համար։ Այդ պատճառով իբրեւ չէզոք տէրութիւն, առանց գերման շահերուն ուղղակի զպչելու, ինչ որ կարելի էր ըրինք, որպէսզի այդ պատերազմը տեղի չունենայ։ Ատիկ զատ ժամանակին ծանուցինք թէ հարաւային Ափրիկէի մէջ երբ պատերազմ ծագի, չէզոք պիտի մնանք, և այս յայտարարութիւնը այն ձեւով ըրինք որ Եւրոպայի մէջ մեր դիրքը կասկածի տակ չմնայ։ Այդ կերպով ուղղակիս և անկեղծ ընթացքի մը հետեւած եղանք՝ հարաւային Ափրիկէի երկու հանրապետութիւններուն նկատմամբ։ Պատերազմէն առաջ մեր հետեւած այդ ընթացքը հաստատելու մասին ապացոյց մըն ալ ունինք։ 1899ի մայիսին և յունիսին սկզբները՝ Հոլանտայի կառավարութեան հետ յորդորեցինք Գրիւկէր նախագահը որ չափաւորութեամբ գործէ։ Այդ մասին կը գիտեմ հոլանտական կառավարութեան Դեղին Տետրակին։ Աւասիկ այն հեռագիրը զոր Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարար Պ. տը Պօֆրու ուղղած է Բրէթորիայի հոլանտական ընդհանուր հիւպատոսին.

«Վերջին լուրերու նայելով, անհամաձայնութիւնը մօտերս կարելի պիտի չըլլայ կարգադրել։ կը խնդրեմ հաղորդեցէք նախագահ Պ. Գրիւկէրի թէ իրաւ հաւատարիմ բարեկամ կը յայտարարեմ որ կարելի եղածին չափ չափաւորութեամբ գործէ։ Մասնդ ալբիւրէ իմացայ թէ գերման կառավարութիւնն ալ մեզի համակարծիք է։»

«Այն ատեն իրաւարարութեան խնդիր մը առաջարկուեցաւ Մ. Նահանգաց կողմէ։ Անգլիական լրագիրներէն իսկ խօսեցան անոր վրայ։ ուստի իրաւարարութեան գաղափարի մը գոյութիւնը յուսալի նկատելով, Հոլանտայի կառավարութեան միջոցաւ յանձնարարեցինք Գրիւկէր նախագահին որ իրաւարարութիւն պահանջէ։ Հոլանտայի դեսպան մեզի հաղորդեց Գրիւկէր նախագահին կողմէ մեր այդ յանձնարարութեան պատասխանը։ Գրիւկէր կը յայտարարէր թէ իրաւարարութիւն պահանջելու պարագան կանխահաս է։ Լա Հէյի մեր դեսպանն ալ 1899 յունիսի 20ին այդ միտքով հեռագիր մը ուղղեց մեզի։ Ժամանակ մը ետքը, սակայն, երբ Պ. Գրիւկէր դիմում ըրաւ իրաւարարական չէզոք ատեան մը կազմելու համար, այն ատեն գործը չատ սաստկացած էր։ Պ. Գրիւկէր 1899 օգոստոսին գանգատեցաւ Հոլանտայի կառավարութեան թէ իրաւարարութեան համար ըրած առաջարկութիւնը արդիւնաւոր հետեւանք մը չէ ունեցած։ Ասոր վրայ մենք վերջին անգամ ըլլալով յորդոր մը եւս կարդացինք Պ. Գրիւկէրի։ Մեր այս առաջարկութիւնը սակայն արձանագրուած է Հոլանտայի Դեղին Տետրակին մէջ.

«Հեռագիր Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարութեան՝ ուղղեալ Բրէթորիայի հոլանտական ընդհանուր հիւպատոսին։— «Մնանեցէք Գրիւկէր նախագահին թէ Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ համակարծիք է ամսոյս 4 թուականով ուղղած հեռագրիս թէ չմերժէ Անգլիոյ առաջարկութիւնները։»

«Այս հրատարակութիւններով հաստատուած է թէ պատերազմին ծագումը համար բնաւ պատասխանատու չենք։ Ատիկ զատ բան մը չենք կրնար ընել։ դուռներուն գոցուիլը արգիլելու համար չենք կրնար մատերնիս դուռին մէջտեղը դնել, վասն զի ոչ թէ Պոէրներուն օգնած, այլ ի՛նքզինքնուս վնասած պիտի ըլլայինք։ Պատերազմը սկսելէն ետքը աշխարհի ընդհանուր կացութեան և մեր ազգային շահերուն բերմամբ բացարձակ չէզոքութենէ զատ ուրիշ բան չենք կրնար ընել։ Թէ՛ օտար երկիրներու և թէ՛ Գերմանիոյ մէջ այդ քաջարի, տոկուն և արիասիրտ Պոէրներուն համար ցոյց տրուած համակրութիւնը չէր կրնար փոխել մեր նպատակը ու ընթացքը։ Տագնապալից ատեններու մէջ մեծ երկրի մը քաղաքականութիւնը չի կրնար ենթակայ ըլլալ շուրջը գտնուած գաղափարներու և զգացումներու, այլ պէտք է այդ քաղաքականութիւնը վարել լուրջ նկատումներով և երկրին շահերուն տեսակէտով։ Գալով հաշտութեան համար միջնորդութեան մը, ատոր ընդունելութիւնը երկու կողմին հաւանութենէն կախում ունէր։ Միջազգային իրաւանց տարաձայնութիւններուն համապատասխանող միջնորդութիւն մը այդ կերպով միայն կընայ ըլլալ, վասն զի առանց երկու կողմի հաւանութեան միջնորդութիւն մը եթէ ըլլայ, ատիկ բռնական միջոցի դիմել ըսել է՝ թշնամութիւնները դարձընելու համար։ Այդ տեսակ միջամտութիւն մը աշխարհի ընդհանուր յարաբերութիւններուն և մեր ազգային շահերուն հետեւանքով կարելի չէր։ Ատիկ զատ և ոչ մէկ տերութիւն յարմար կը դատէր բարեկամական միջնորդութենէ տարբեր միջամտութիւն մը ընել։ Տէրութիւններէն և ոչ մէկը կ'ուզէր պարտաւորել Անգլիան որ իր փափաքին հակառակ հաշտութիւն մը կնքէ։ Ամերիկեան կառավարութիւնը երբ հաշտութեան համար միջնորդութեան և միջամտութեան առաջարկութիւն մը ըրաւ, Անգլիա բացարձակապէս մերժեց։ Ատիկ վերջը միջնորդութիւնը անկարելի էր։ Այդ վիճակին մէջ եթէ երկու կողմերէն մէկին հաւանութիւնը չառնուած, միջնորդութիւն մը և միջամտութիւն մը ըլլար, թէեւ քաղաքական տեսակէտով պարտութիւն մըն ալ չնկատուէր, սակայն պատերազմի սկզբնաւորութիւն մը պիտի ըլլար։ Չէինք ուզեր գերման ազգը այդ տեսակ վիճակի մը ենթարկել և չենթարկեցինք ալ։

«Գալով Գրիւկէր նախագահին ուղեւորութեանը և Վիլհէլմ կայսեր կողմէ ընդունուելու խնդրին, ատոր համար ալ պէտք էր գիտնալ թէ Գրիւկէր նախագահին Գերմանիա այցելելը և Վիլհէլմ կայսեր կողմէ ընդունուիլը կամ անոր և կամ մեզի համար անուղղակի կերպով շահաւո՞ր էր թէ ոչ։ Այս հարցումին ես բացարձակապէս «ոչ» կը պատասխանեմ, որովհետեւ Պ. Գրիւկէրին Վիլհէլմ կայսեր կողմէ ընդունուիլը ու Գերմանիոյ մէջ համակրական ցոյցերու առարկայ ըլլալը, ալ ես բնաւ օգտակար պիտի չկրնան ըլլալ անոր։ Բարիզի մէջ յայտնուած համակրութիւնները Պ. Գրիւկէրի ի՛նչ օգուտ ունեցան։ Էլիզէի մէջ ընդունուելէն ի՛նչ շահ ձեռք ձգեց։ Գրիւկէր նախագահին և Պ. Տէլքասէի միջեւ կատարուած տեսակցութեան մը մասին հեռագիր մը կայ որուն համաձայն Գրիւկէր հարցուցեր է թէ Եւրոպայի մէջ իր ընելիք դիմումներուն արդիւնքին նկատմամբ Գերմանական կառավարութիւնը ի՛նչ ընթացքի պիտի հետեւի։ Պ. Տէլքասէ պատասխաներ է թէ, ինչպէս որ անցեալ մարտին յայտարարած էր, Ֆրանսա չի կրնար ուրիշներուն վրայ նախաձեռնութիւն ստանձնելով բան մը ընել, բայց ուրիշ կողմէ ըլլալիք ձեռնարկի մըն ալ արգելք չի կրնար ըլլալ։ Նաեւ այդ ձեռնարկը եթէ Ֆրանսայի հաւանութեանը արժանանալու եղանակով կատարուի, պիտի համակերպի։ Բը ակէր իր նպատակը ու մտադրութիւնները չյայտնեց։ Հիմա կը հարցնեմ ձեզի. Գրիւկէր այդ տեսակցութենէն ետքը եթէ մեզի դիմէր, Ֆրանսայի մէջ ըրածին պէս պիտի չընէր, այսինքն մեզի իր մտադրութիւնը գաղանի պիտի չպահէ՞ր։ Եթէ ըսելիք մը ունիմ, այն ալ սա է թէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը իրեն պէս ճարտար ու փորձառու դիւանագէտ մը սպասուած եղանակով յստակօրէն յայտնեց իր գաղափարը։ Ես ալ իրբեւ արտաքին գործոց նախարար և նախարարապետ, ուրիշ բան մը պիտի չկրնայի ըսել բայց եթէ կրկնել Բարիզի մէջ Գրիւկէրի ըսածը և անցեալ տարի Բարիզի ու Բեռլինի մէջ և ուրիշ տեղեր պոէր պատուիրակութեան ըսուածները՝ այսինքն պիտի ըսէի թէ փափաքելով հանդերձ որ հարաւային Ափրիկէի մէջ արիւնհեղութիւնը դադրի, Անգլիոյ դէմ միջնորդելու մտադրութիւն չունինք։ Գրիւկէր նախագահը եթէ Պէրլին գար, մեր արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով օգտակար արդիւնք մը պիտի չկրնար ձեռք բերել։ Նաեւ Պէրլինի մէջ անոր ըլլալիք համակրական ցոյցերը միապակի պիտի ըլլային մեր երկրին համար։ կառավարութեան պարտքն է թող չտալ որ արտաքին յարաբերութիւնները մեքենայութիւններով և ցոյցերով դժուարութեանց մատնուին։ Այս օրերս լրագիրներու մէջ և զանազան տեղեր չատ խօսուեցաւ Գերմանիոյ և Անգլիոյ յարաբերութեանց վրայ։ Երկու մեծ տէրութիւններու յարաբերութեանց մասին կարծիք յայտնելը՝ չատ դիւրին բան չէ։ մանաւանդ ինձի համար չատ դժուար է երբ պատասխանատուութիւններով ծանրաբեռնուած այս պաշտօնիս վրայ կը զտնուիմ։ Մենք Անգլիոյ հանդէպ կատարելապէս անկախ ենք։ Մենք Անգլիոյ այնչափ պէտք չունինք, որչափ ան ունի մեզի, սակայն մենք՝ փոխադարձ հաւասարութեան սկզբունքով՝ կը հաստատենք ու պատրաստ ենք խաղաղասիրական ու բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալու Անգլիոյ հետ։ Ձենք ուզեր Անգլիոյ հանդէպ Տոն Քիշոթի դեր կատարել՝ ձեռքերնիս նիզակ մը առած հողմաղացքներու վրայ յարձակելով։ Պէտք է միշտ լաւ յարաբերութիւններ ունենանք այն Տէրութեանց հետ՝ որոնք կ'ուզեն խաղաղութեամբ ապրիլ մեզի հետ։ Մեզի համար դիւանագիտական սխալ մըն է առանց պատճառի թշնամացնել մեծ տէրութիւն մը։ ատոր պատասխանատուութիւնը չեմ կրնար ստանձնել։ Ինչպէս ամէն կողմ, հարաւային Ափրիկէի մէջ ալ պէտք է պաշտպանենք Գերմանիոյ քաղաքական ու տնտեսական շահերը։ Հարկ է որ բացարձակապէս համոզուինք թէ հարաւային Ափրիկէի պատերազմը տեսական վնաս մը պիտի չպատճառէ մեր հոն ունեցած տնտեսական օրինաւոր շահերուն։ Նաեւ պէտք է ընդունինք թէ այդ պատերազմը վնասակար ազդեցութիւն մը չի կրնար ունենալ հարաւային Ափրիկէի գաղթավայրերուն ոլոնք փայլուն ապագայ մը կը խոստանան։ Շատ լաւ կը ճանչնամ Գերմանիոյ զգացումները զոր կը գնահատեմ, բայց իմ հետեւելիք քաղաքականութեանս հիմ չեմ կրնար ընել այդ զգացումները։ Որչափ ատեն որ այս դիրքին մէջ գտնուիմ, առանց ենթակայ ըլլալու գերման ազգին գաղափարներուն և զգացումներուն, գերման ազգին շահերու պաշտպանութիւնը պիտի ունենամ ինձի կնոջ պաշտպան։ Ասոր մէկ նմանն է այն անտեսինք հարաւային Ափրիկէի խնդիրներուն մէջ։»

ՁԻՆՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Կասկոյտ տեսարան։— Բէլիճի անգլիական դեսպանին տեղեկագիրները։— Գեսպանատանց պաշտպանութիւնը։— Գերման գիմումներ։— Նոր յանձնաժողով մը։

Լանտոն, 10 դեկտ.—Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը, ինչպէս Պ. Պալֆուր խոստացած էր Խորհրդարանին նստաշրջանը բացուելու միջոցին, հրատարակեց Ձինու խնդրին վերաբերեալ կապոյտ Տետրակ մը։ Վաթսունըմէկ երեսներէ կը բաղկանայ։ նախ հրատարակուած է յունիս 10ին Լորտ Սալզպէրիի ուղղուած ընդարձակ սեղեկագիր մը Բէյքինի անգլիական դեսպան Սըր Ֆլոր Մաքտոնալտի կողմէ և կը վերարերի դեսպանատանց պաշարումէն առաջ պատահած բոլոր դէպքերուն՝ որուն պարունակութիւնը արդէն քանի անգամներ հրատարակած ըլլալով ծանօթ է։ Երկրորդ տեղեկագիր մը դարձեալ Սըր Ֆլոր Մաքտոնալտի կողմէ՝ սեպտ. 20 թուականով որոնք սեպտ. 22ին Լանտոն հասած են, Լորտ Սալզպէրիի և Անգլիոյ կառավարութեան ուշադրութեանը կը յանձնեն քաղաքային այն պաշտօնատարները որոնք մասնաւորապէս նշանաւոր հանդիսացած են դեսպանատունները պաշտպանելու գործին մէջ։ Սըր Ֆլոր Մաքտոնալտ բրիտանական դեսպանը զատ նաեւ օտար սպաները ու պաշտօնատարները, և մանաւանդ Ֆրանսական նաւային սպայ Պ. Տարսին կը գովէ որ դեսպանատանց պաշարման ատեն վիրաւորուած է և որ ուրիշ հինգ սպաներու աջակցութեամբ յաջողցուած է պաշտպանութեան գործը։ Սըր Ֆլոր Մաքտոնալտ իր տեղեկագիրը կ'եզրափակէ ըսելով.

«Ուզղակի իմ տրամադրութեանս տակ գտնուած ոչան էր Պ. Ֆիլչ, նախկին սպայ Ֆրանսական հեծելազօրքերու։ Պ. Ֆիլչ պաշարման վեց շաբաթներու միջոցին իմ անձնական տրամադրութեանս տակ դրուեցաւ։ իմ հրամաններս եւսպ փոխադրեց ընդհանուր պաշտպանութեան զանազան կէտերը՝ գիշեր և ցորեկ։ ամէ

մեծ իրարանցում պիտի ըլլայ Լոնտոնի մէջ։

Բարեյուսոյ Գլուխ.—Լորտ Ռոսկիթն պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակեց ազգականներու հրկիզման խնդրին համար։ Նոյեմ. 18էն ի վեր, զօրավարի մը գլուխը հրամանին վրայ՝ որ և է ազգական չէ այլած։

Լոնտոն.— Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Լորտ Քիչնէրէն ստացաւ սա հեռագիրը զոր Պէօմիհոնթայնէն ուղղած է դեկտ 9 թուականով.—Տէվիթտորբի մէջ Պոէրներուն ձեռքը գերի ինկած Անգլիացիները, որոնք արձակուած էին, Պէթուլիա հասան։

—Հեռագիրները ծանուցին թէ Հոլանտայի և Բորթուկալի յարաբերութիւնները խզուած են։ բայց Լա Հէյէն քաշուած հեռեւեալ հեռագրական տեղեկութիւնները ցոյց կու տան թէ խնդիրը այդքան ծանրակշիռ հանգամանք չունի.—։ Իրաւ է որ հոլանտական կառավարութիւնը Լիզպոնի իր դեսպանը Լա Հէյ հրաւիրեց՝ բացատրութիւններ տալու համար Լուրէնսօ Մարքէզի հոլանտական հիւպատոսը Լիզպոնայի հոլանտական դեսպանատունէն կախում ունի, բնական է որ հոլանտական կառավարութիւնը Լիզպոնայի իր դեսպանը Լա Հէյ հրաւիրէ, հարկ եղած բացատրութիւնները տալու համար։ Վերջապէս բնաւ խնդիր չկայ ոչ Լիզպոնայի հոլանտական դեսպանը և ոչ ալ Լա Հէյի բորթուկէզեան դեսպանը ետ կանչելու։։ Արտաքին գործոց նախարարը անցեալ երեքշաբթի օր Ամստրդարանին մէջ յայտարարեր է թէ Հոլանտայի և Բորթուկալի միջև գտնուած թիւրիմացութիւնը կարգադրելու վրայ է։

ԲՐԻՒԿԷՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Պ. Բրիւկէր եւ տոքդ. Լէյտսի տեսակցութիւնները Հոլանտայի նախարարներուն հետ։—Տեսակցութիւնները գաղտնի կը մնան։—Բեղերպուրկի ուղեւորութիւնը։— Վիրնէ։ մինա բացուին։

Լա Հէյ, 10 դեկտ.—Տոքդ. Լէյտս այս առտու ընդունեցաւ Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Պոֆոռի կողմէ։ Տեսակցութիւնը բացարձակապէս գաղտնի կը պահուի։ Տոքդ. Լէյտս նաև տեսակցեցաւ նախարարապետ Պ. Բրէյտսոնի հետ։ Տեսակցութեան մասին եղած լուրերը եթէ պաշտօնական չըլլան, պէտք է վերապահութեամբ ընդունուին։ Հոլանտական կառավարութիւնը պիտի չփոխէ իր ընթացքը։ Պ. Բրիւկէր այսօր բաւական առեն հանգչեցաւ. մէկ կամ երկու անգամ միայն երեւցաւ ժողովուրդին որ երբեմն կը հաւաքուի օթեկին առջեւ։ Կէսօրէն ետքը Պ. Բրիւկէր տեսակցեցաւ Հոլանտայի նախարարապետին և արտաքին գործոց նախարարին հետ՝ քսան վայրկեանի չափ։

Բեղերսպուրկ.— Քանի մը լրագիրներ ծանուցած ըլլալով որ Պ. Բրիւկէր Բեղերսպուրկ պիտի ուղեւորի, պաշտօնական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ մինչև հիմա ռուս կառավարութեան տեղեկութիւն տրուած չէ, ինչպէս կը պահանջուին դիւանագիտական սովորութիւնները։ Միւս կողմէ քանի որ Զարը հիւանդ է և արտաքին գործոց նախարար Լամտորֆի կոմը տակաւին բաւական ժամանակ բացակայ պիտի մնայ Բեղերսպուրկէն, հետեւաբար հաւանական չի նկատուիր որ Պ. Բրիւկէր Բեղերսպուրկ ուղեւորի։

Վիեննա. — Նոյն Վիեննը Թակեպլաթ Լա Հէյէն ստոյգ աղբիւրէ հեռագիր մը կը հրատարակէ թէ Վիլհէլմինա Թագուհին, Բրիւկէր նախագահը ընդունած միջոցին, ըսեր է Պ. Բրիւկէրի թէ միջամտութիւնը հիմակուհիմա անկարելի է։ Հետեւաբար տոքդ. Լէյտս ետ կեցեր է Լիվատիա կատարելիք ուղեւորութենէն։

ԹԱՏՐՈՆՆԵՐ

ՄՆԱԿԵԱՆ խումբը, վաղը, Քոնքորսիայի թատրոնին մէջ արտաքոյ կարգի ներկայացում մը պիտի տայ ի նպաստ խումբին կարող դերասաններէն Պ. Շահինեանի։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՌԲԸ.—Այս իրիկուն Բուլիպրիները նոր կտորներ պիտի երգեն։ Վաղը երկու ներկայացում։ Մաթիէնն շատ չքեղ և հրապուրիչ ընելու համար ջանք չէ խնայուած։ Իրիկուան ներկայացման պիտի մասնակցին Սանտէ-Բաքար ամուսինները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԻԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին փառաւոր հանդէսով գնաց նոյն մզկիթը, ուր կատարեց ուրբաթի աղօթքը և յետոյ կայսպալատ դարձաւ։ Հիրանօրին մէջ կը գտնուէին Ֆրանսական, հելլենական ու ռումանական դեսպանները՝ իրենց առաջին թարգմաններով և քառասունի չափ ուրիշ հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք սենեկապետներու միջոցաւ արժանացան կայսմեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑՈՒՄ.—«Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Ֆրանսայի դեսպան Պ. Քոնսթան պատիւ ունեցաւ ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։

ԿԱՑՍ. ՇՆՈՐՀՆԵՐ.— Դայս. Իրատէ մը հրամայեց զրաժական պարգեւներ եւ շոգենաւի ու շոգեկառքի ծախք տալ Մէյրէսէի այն ուսանողներուն որոնք Բամազանի առթիւ գաւառները պիտի երթան։

—Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ երբորդ կարգի զօրավար Օսման փաշայի կինը քաղցկեղէ (չերիբէնչէ) կը տառապի, հրամայեց որ տոքդ. Քանպուրը զինուորական գործողութիւն կատարէ և բոլոր ծախքերը կայս. մասնաւոր Արկղէն վճարուին։ կայս. այդ Իրատէն գործադրելով, կինը ազատեցաւ ծանր վտանգէ մը։

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՔԱՐՏԷՍ.—Սպարապետի Դ. ը, ինչպէս նաև կրթական եւ անտառներու ու հանքերու նախարարութիւնները քանի մը օրինակ բաժանուդ պիտի գրուին Եւրոպայի այն երկրաբանական քարտէսին զոր Պէրլինի մէջ կը պատրաստէ գերման գիտուններու խումբ մը։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ.— Ինչպէս յայտնի է, Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ բանակցութեանց ձեռնարկուած է առեւտրական դաշնադրութեան մը կնքման համար։ Աւստրիոյ դեսպանատունը գրած է Բ. Դրան թէ այդ դաշնագրին համար մինչեւ 1896 կատարուած և յետոյ ընդհատուած բանակցութիւններու պահուն որոշուած կէտերը և առկախ մնացածները պիտի քննուին։ Օսմ. պատուիրակները այդ մասին վերաբերեալ գրութիւնները աչքէ անցուցած և դաշնադրութեան պատճէնները հաղորդած են աւստրիական պատուիրակներուն։ Հիմա անհամաձայնութեան առարկայ եղած կէտերը կը քննուին և կը յուսացուի թէ քանի մը նիսաէ վերջը այդ կէտերը կարգադրուին։ Կատարուած բանակցութեանց ընթացքէն կարելի է դուշակել թէ առեւտրական դաշնադրութիւնը մօտերս պիտի կնքուի։

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ միջեւ կնքուելիք առեւտրական դաշնադրութեան բանակցութիւնները առաջ կը տարուին և կը յուսացուի թէ հինգ վեց շաբաթէն աւարտին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍԵՐԲԻԱ.—Մաքսային վերատեսչութիւնը հրահանգ տուաւ մաքսային նոր սակացոյցը շգործադրել Սերպիայէն բերուած ապրանքներուն համար։

ԲԵՐԱՅԻ մէջ, երէկ, տեղի ունեցաւ ռուսական վարժարանին նոր շէնքի բացումը՝ նախագահութեամբ դեսպան Պ. Զինովիէվի։ Ներկայ էին նաև դեսպանատան պաշտօնեաները և ռուս գաղթականութեան երեւելիները։ Նախ կրօնական արարողութիւն մը կատարուեցաւ դեսպանատան երգչին կողմէ և յետոյ օրհնուեցաւ նոր շէնքը։ Արարողութիւնը աւարտելէ ետքը ներկաները թէյով պատուասիրուեցան։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախ բարութիւնը խնդրեց Բ. Դուռէն վճարել ծախքը այն մարտանաւերուն որոնք պտոյտներ կը կատարեն Կարմիր ծովին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿՈՅՆ զինուորական յանձնաժողով մը Զապատքա (Սերպիա) գացեր է ձիեր գնելու։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Քենքուրի մարտանաւին մէջ որ Իզմիրի առջեւ կը գտնուի, երեքշաբթի իրիկուն պարահանդէս մը տրուեր է։ Տեղւոյն առաջնակարգ ընտանիքներէն շատերը ներկայ գտնուեր են։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ.— Անցեալ շաբթու Իզմիր ժամաներ են հարիւր տասը իսլամ գաղթականներ։

ԵՐՈՒՊԱՅԻՆ հրապարակներու վրայ խահուէի գինը նորէն ֆր. մը ինկաւ։ Բամպակի գինն ալ շատ ինկած է։

ՀՐԵԱՆԵՐԸ.— Սեպտեմբի մէջ կը կարդանք թէ օսմ. կառավարութիւնը օտար դեսպաններուն հաղորդեր է ծանուցագիր մը՝ այն կանոնագրին նկատմամբ որ պատրաստուած է՝ Երուսաղէմ գացող Հրեաներուն համար։ Կայս. կառավարութիւնը ասկէ վերջը երեք ամսուան բնակութեան համար միայն արտօնութիւն պիտի տայ Երուսաղէմ գացող հրեաներուն։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ. Համաշխարհային Անկելանոցին նախորդ դեղագործ Իպրահիմ էֆ. ալերսագիր մը մատուցանելով ձեռնհաս տաշտանարանին, առաջարկեր է բոլոր խոհարարները բժշկական քննութեան ենթարկել, որպէսզի գաղտկան և ուրիշ պատուիրակները չաշտանուին իրենց արհեստը ի գործ դնել։ Մաքուր եղողներուն ալ վկայական մը տրուի մէկ մէնիմիէի փոխարէն։ Այդ առթիւ բանակցութիւն կատարուելով, Քաղաքապետութիւնը պատասխաներ է թէ այդ տեսակ տնօրինութիւն մը, Պոլսոյ, Զալաթիոյ ու Բերայի մէջ լէմոնատ, բաստա եւայլն շինող և պատրաստողներուն համար ալ պէտք է գործադրել։ վասնզի անոնց մէջ ալ տարափոխիկ ախտերէ վարակուածներ կան։ Նաեւ մաքուր վիճական չունեցողները առժամաբար արգիլել իրենց արհեստը ի գործ դնելէ և հիւանդանոց ղրկել։ Քաղաքապետութիւնը ոսկայն յարեր է թէ այդ տեսակ տարափոխիկ ախտերէ վարակուածները կարելի պիտի չըլլայ հիւանդանոցները ընդունիլ, վասն զի տեղ չկայ։ Նաեւ ուզեր է դիտնալ թէ վիճականներու փոխարէն մէկ մէնիմիէ առնել հարկ է թէ ոչ։ Զեռնհաս պաշտօնարանը, խորհրդակցութիւն կատարելէ ետքը, որոշեց որ Քաղաքապետութիւնը այդ մասին կանոնագիր մը պատրաստէ, և վկայականի փոխարէն մէկ մէնիմիէէն աւելի պակաս գումար մը առնուի։

ՊՈՍՆԱՑԷՆ հեռագրեն Պէլկրատ հասնող իսլամ գաղթականներու գործերը կարգադրելու համար առժամաբար պաշտօն յանձնուեցաւ Նիշլի Թատըզատէ Թէվֆիգ էֆ.ի՝ ամսական հինգ հարիւր ղրուշով։

ԳԱՐԱՄՈՒՍԱԼԻ ԳԱՑՄԱԳԱՄԸ.—Իզմիրի կառավարչին հրահանգ արուեցաւ, կ'ըսէ Իզցամ, Գարամուսալի գայմագամին դէմ եղած բողոքներուն նկատմամբ փութով քննութիւն կատարել և արդիւնքը տեղեկագրել։

ՄԷՐՍԻՆԷՆ Իսքէնտէրունն վերադարձած անգլիական վեց մարտանաւեր երէկ առտու ժամ 3ին Իսքէնտէրունի նաւահանգիստէն ճամբայ ելեր են։

ԵՐԶՐՈՒՄԻ տէֆթէրտար Էմէէմ էֆ. որ Ամերիկան Տրիպոլիոյ տէֆթէրտար կարգուած է, հրաման ստացաւ իր կողմէ երաշխաւորեալ փոխանորդ մը թողուլ և ճամբայ ելլել դէպի իր նոր պաշտօնատեղին։

ՏՐԱԳԻԶՈՆԻ մաքսատան գնահատիչ Ահմէտ Համտի էֆ. պաշտօնին մէջ անկարող ըլլալուն համար Այնիէի ճիզը պիտի փոխադրուի և անոր պիտի յաջորդէ նոյն ճիւղին պաշտօնեան։

ՀՐԵԼԵ.—Այս գիշեր ժամ 11ին Եէսի Գուլէի Միրախոր թաղը փայտաշէն սրճարանէ մը հրդեհ ծագելով այրեցան քսան խանութներ և հինգ տուներ։

ԳՈՆԵԱՑԻ նահանգէն մինչեւ հիմա 1,083,000 զրուշ զրկուած է Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին համար։

ԱՇՏԱՐԵՒ Իտարէի ժողովը որոշեր է թէ Իզմիրէն մինչեւ Բարա երկաթուղի մը շինելու մասին տրուած ծրագիրը եթէ գործադրուի, մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ անգլիական նաւարձէին այն մասը որ մօտերս Իզմիրի նաւահանգիստը պիտի ժամանէ, տասնըեօթը մարտանաւերէ կը բաղկանայ և մինչեւ յունուարի վերջը նոյն նաւահանգիստը պիտի մնայ։

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի խառն ժողովին յանձնաժողովը երէկ խորհրդակցութիւններու կատարեց ծնողոց և ամուսնութիւններու արձանագրութեան գործողութիւններու մասին։

ՆԻՍԻ ԵՒ ԹՈՒԼՈՆԻ օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Գաւափեան Միհրան էֆ. որ արձակուրդով Բարիզ կը գտնուի, քանի մը օրէն իր պաշտօնատեղին պիտի երթայ։

ԴԱՅԵԱԿՆԵՐԸ.— Զինուորական վարժարաններու վերատեսչութիւնը, ներքին գործոց նախարարին պատասխանելով, յայտարարեց թէ բազմաթիւ դայեակներ կան պատրաստ գաւառները երթալու, և թէ հարկ է սահմանել անոնց տրուելիք ամսաթ չակները։

ՄԵՆ ՇՈՒԿԱՆ.— Իզցամ ստորագրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Մեծ Շուկային Գալաթաքըլար Պաշի խանութպանները վրայ որոնք, կ'ըսէ նոյն իսկ ճամբուն մէջտեղը կը կայնին և իսլամ կիներու հովանոցներէն ու հագուստներէն քաշելով խանութին կը հրաւիրեն։

ՆԱԻԱՑԻՆ ԱՐԿԱՄ.—Անգլիական շոգենաւ մը որ Ադէքսանդրիայէն Կ. Պոլիս կու գար, կիրակի գիշեր Սիկիլի մօտ (Միտիլի) ընկղմեց փայտ և ածուխ բեռցած Այիոս Նիքոլաոս անուն օսմ. առագաստանաւ մը։ Նաւապետը ու նաւաստիները ազատուեցան, բայց ի մէկէն որ խեղդուեցան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Սերքէէֆի կողմը, առջի իրիկունը, Խատիէ անուն կնոջ մը տունը գող մտնելով գոհարեղէններ, արծաթեղէններ և այլն գողցուեցան։ Տան մօտը գտնուած պայտար Բրիսի երկու աշակերտներէն՝ Հիւսէյին ու Իպրահիմ կասկածուելով երկուքն ալ ձերբակալուեցան։ Հիւսէյինի անտուկէն արծաթ ժամացոյց մը գտնուեցաւ որ տան տիրուհիին ցոյց տրուեցաւ և բսաւ թէ իրեն կը վերաբերի։

ՈՃԻՐ ՄԸ.—Պոլսոյ Աթ Բազարը թաղը սրճարանի մը վրան գտնուած սենեակին մէջ առջի գիշերը ոճիր մը գործուեցաւ։ Նուրի, Մէհմէտ ու Իսմայիլ գինովցած թեան հետեւանքով կռուի բռնուեցան։ Այդ միջոցին Մէհմէտ ձախ կողէն վիրաւորուեցաւ. կեանքը վտանգի մէջ է։ Ոճրագործները ձերբակալուեցան։

ԳՆԱԼԸ կղզիին քարհանքերէն մէկին մէջ երկու խրուաթ գործաւորներ քարհանած ատենին ծանրապէս վիրաւորուեցան. կեանքերնին վտանգի մէջ է։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ.— Ոստիկանութիւնը երէկ Դալաթիոյ մէջ Խրիսթոս անուն Հելլենացի մը ձերբակալեց, վասն զի մաքսէն փախցուած ապրանքներ կը փոխադրէր։

ԿՈՒՐԵՒՈՐ.—Նիվզրի իւնիվէրսէլ նորաձեւութեանց վաճառատան տնօրինութիւնը փափագելով գոհացում տալ հանրութեան ճաշակին, որ խուռներամ կը փութայ հոն, օգտուելու համար չապիկներու ցուցադրութենէն, որոշած է մինչև վաղը, կիրակի կէս օր երկարել այդ արտակարգ վաճառումը։

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԻՔ.—Բերա, Մեծ Փողոցին վրայ նոր հաստատուած Կրան Մակազէն վաճառատան տնօրէնութիւնը բրդեղէն ապրանքներու մեծ մթերք մը գնած ըլլալով խիստ նպաստաւոր գիներով. յառաջիկայ դեկտ. 17 երկուշաբթի օրէն սկսեալ մէկ շաբաթ ի վաճառ հանած է զանոնք շատ դիւրամատչելի գիներով։ Կը բաւէ ակնարկ մը միայն ձգել այդ վաճառատան ապրանքներուն վրայ, վուԹալու համար օգուտուլ այդ միակ առիթէն։ Ամէն գնորդ պզտիկ նուէր մը պիտի ընդունի իր ըրածին։ 2–5

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ Մշոյ Առաջնորդ տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։

—Տեղական Թերթ մը հրատարակեր էր երէկ թէ Մանկունի Տ. Վահրամ Սըրբազան նամակ մը ղրկած է Խառն Ժողովի Երէկուան նստին, ուր, ի մէջ այլոց Հիւանդանոցի 1901ի Ընդարձակ Օրացոյցին նկատմամբ կրօնական տեսակէտով դիտողութիւններ ներկայացուած են, նախ կաթոլիկոսաց ցանկին վը յ։ Մեր գիտցածին նայելով, այդ ցանկը պատրաստուած է բարձրատիճան եկեղեցականի մը կողմէ,—ինչ որ յայտնուած է արդէն Օրացոյցին յառաջաբանին մէջ—եկեղեցական մը որ կը կարծենք թէ այդ տեղեկութեանց մասին կրնայ այնչափ հեղինակութիւն ունենալ, որչափ ուրիշ ոչ է կարգակից մը և նոյն իսկ աւելին ալ։

Մաւելեանի Սրբազան դիտողութիւն ըրած է նաև թէ Օրացոյցին Պատրիարքներու պատմութեան մասին մէջ աննպաստ հրատարակութիւններ եղած են կարգ մը Պատրիարքներու մասին, որոնք կատարեալ խղճմտութեամբ պաշտօնավարած են եղեր։ Փափաքելի էր որ պատմագէտ Սրբազանը հրապարակաւ ընէր իր դիտողութիւնը, առանձին նշանակելով ակնարկուած Պատրիարքները։ Այդ կերպով հրապարակաւ կատարուած այդպիսի քննադատութիւն մը՝ որ անշուշտ իր պատասխանը պիտի ընդունէր օրացոյցը աշխատասիրողին կողմէ, պիտի ծառայէր լուսաբանելու Պատրիարքներու պատմութեան այդ մասը, որուն ստուգութիւնն ու անկեղծութիւնը տարակոյսի տակ ձգել կ'ուզէ։

—Խառն Ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ հետեւեալ որոշումները տուաւ.—Վահան Ծ. Վ. Տ. Յակոբեան հրաժարական մատուցած էր Գաղատիոյ առաջն. Տեղապահի պաշտօնէն, իր պաշտօնավարութիւնի անկարելի համարելով, Նիւթական միջոցներու չգոյութեան և անձնական տարաբերութեան պատճառաւ։ Ժողովը ընդհակառակը կարելի դատեց առաջն. Տեղապահի մը պաշտօնավարութիւնը Գաղատիոյ մէջ, և կրօն. Ժողովին յանձնեց հրաւիրել Վահան Վ. Տ. Յակոբեանը՝ ստանձնելու համար իր պաշտօնը, կարելի եղած կարգադրութիւնները սահմանելով։—Մէրիմլիզի եկեղեցիին ի նորոյ շինութեան պէտքը զննուած էր ցարդ կատարուած քննութիւններով։ Ժողովոյ խնդրանաց վրայ Բարձր. Ատենապետ փաշան ստանձնեց այս շինութեան գործին գլուխ կանգնիլ և իր նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմելով յառաջ տանիլ զայն։—Արքեպիսկ. Առաջնորդ Մուշեղ Վ. հրաժարական տուաւ էր Ակնայ Վիճակին հովուութենէն, կարգ մը առարկութիւններով։ Ժողովը չընդունեցաւ նոր առարկութիւնները և մերժեց հրաժարականը.— Տնտեսական Խորհուրդը Սամաթիոյ Եէնի Մալալէի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ վերաշինութեան հաշիւները քննած և արդիւնքը տեղեկագրած էր, յայտնելով որ այս գործին համար կազմուած յանձնախումբը չկարենալով առաջին օրէն գործը ամբողջ կատարել, այդ հոգը մնացած էր Սթամպուլուեան Բարսեղ էֆ.ի վրայ, և տեսնուէր է որ այդ շինութեան գործէն Սթամպուլուեան էֆ.ի պահանջքը մնացեր է 1075 լիրա։ Հետեւաբար Տնտեսական Խորհուրդը, նոյն եկեղեցւոյ Թագական Խորհրդոյ փափաքանաց համաձայն, առաջարկած էր որ Սթամպուլուեան էֆ. եկեղեցւոյ նուիրէ իր պահանջը, որուն փոխարէն եկեղեցւոյ մէջ իրեն թաղ մը յատկացուի և եկեղեցւոյ ճակատը իր անունը քանդակուի։ Ս. Պատրիարքը այս մասին նախապէս Սթամպուլուեան էֆ.ի հաւանութիւնը ապահոված ըլլալով, Ժողովը ընդունեց Տնտեսական Խորհրդոյ առաջարկը։—Կրօնական Ժողովոյ յանձնուեցաւ Քղլի առաջն. տեղապահութեան համար ընտրելի մը ներկայացնել Խառն Ժողովոյ։—Նոյնը եղաւ նաև ուրիշ կարգ մը թափուր մնացած Վիճակներու համար։

—Խառն Ժողովոյ երէկուան նիստին ներկայ չէր կրցած գտնուիլ կրօնական Ժողովոյ դեր—տատեանպետ Վահրամ եպիսկ. Մանկունի, որ անձնական տարաբերութեան պատճառաւ ստիպուած էր տունը մնալ։

—Բերկրութեամբ կը լսենք թէ յառաջիկայ տարուոյ կիրակի օրերուն դասախօսութեանց գլխաւոր հրաւիրագիրը պիտի ըլլայ Սիպիլի մուտքը դասախօսներու շարքին մէջ։ Այս լուրը կը գուշակենք հիմակուց թէ ինչ խանդութեամբ պիտի ընդունուի դրական ու զարգացեալ շրջանակներու մէջ՝ ուր արդէն իսկ մեծ յարգանք և համարում կրնայէլ համակրելի դրագիտուհին, որուն այնչափ գեղեցիկ յօդուածները կարդալու բաղդը վայելած են մեր ընթերցողները։ Այդ շրջանակներուն մէջ մանաւանդ, ուրախութիւնը շատ աւելի մեծ պիտի ըլլայ, երբոր իմանան թէ Սիպիլ գլխաւորաբար պիտի դասախօսէ մեր աշխարհաբար գրականութեան վրայ։

—Ազգ. Պատրիարքարանի Վարչական Դիւանի Տնօրէն Բարթող էֆ. Թէլեան՝ երէկ, իր անուան տօնախմբութեան առթիւ, Խառն Ժողովոյ նիստէն յետոյ, ընդունեց բոլոր ժողովականներուն Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան և մասնաւոր ներկայացուցիչներուն շնորհաւորութիւնները։ Թէլեան էֆ. իր բազմադիւն պաշտօնավարութեամբը և իրաւամիտ ուղղամտութեամբը կը վայելէ ընդհանուր համակրանք և համարում. վերջին տարիներս, մասնաւորապէս որբանոցի գործին մէջ, ցոյց տուաւ անձնուէր գործունէութիւն մը որ այնքան գնահատելի է։ Աւելորդ խմբագրութիւնն ալ իր շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ հրապարակաւ՝ յարգելի Դիւանապետին։

—Ամերիկայի Բրուքլինէն քաղաքը բնակող ազգայիները 150 տոլարի գումար մը հաւաքեր են իրենց մէջ, որբերու համար։

—Պատրիարքարանը այսօր գոց կը մնայ Ս. Թադէոս և Բարթուղիմէոս առաքեալներուն տօնին պատճառաւ։

—Կը լսենք թէ Սոֆիայի կուսական Արիստակէս քահանան՝ որուն բազմաթիւ չահատակութիւնները արձանագրուեցան վերջերս այս էջերուն մէջ, ժողովրդին բողոքներուն վրայ պարտաւորուեր է հեռանալ Սոֆիայէն, և Պուլկարիոյ այցելու հովիւին հրամանով դացեր Ռուսօուգ հաստատուեր է։ Այս կարգով՝ մաղը միւս օր ալ Ռուսօուգի խնդիրներու շարք մը պիտի ունենանք արձանագրելիք, քանի որ չենք կրնար համոզուիլ թէ քահանայի մը ապիկարութիւնները ու գէշ հակումները պարզ օգափոխութեամբ մը կրնան փոխուիլ։

Այրի Տիկին Նազիք Ս. Մխաքեան, Վսեմ. Տէր և Տիկին Յովսէփ Մխաքեան, Տէր և Տիկին Մինաս Մխաքեան և զաւակունք, Գերդաստան Մխաքեանց, Տէր և Տիկին Սեդրակեան և զաւակունք, Բոյս և եղբարք Գրիգոր Տատեան, Օր. Վերգինէ Պալեան, Կարապետ և Նշան էֆէնտիք Մխաքեան, Տատեան, Պալեան, Փափազեան, Ագնաուրեան, Գիւրճիխանլեան, Գարամանեան, Բէժշաճեան, Պոյաճեան ընտանիքները, և բոլոր ազգականք, ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը

ՍՏԵՓԱՆ ԷՖԷՆԴԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

(ՊԱՇՏՕՆԵՈՅ ԿԱՅՍ. ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳԱՆՁՈՒՐԻ)

Յուղարկաւորութեան ախուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, 3 դեկտ. ժամ 6 ուկէսին (Ը. Թ.) ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցի Բերայի, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Խոսգիւղ, իր գերդաստանին դամբարանը։

Կը խնդրուի մահկանացու չընդունողներէն իրր այն նկատել ներկայս։

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱՍԻՍ Գրական և Քաղաքական Շաբաթաթերթի 36րդ թիւը հրատարակուեցաւ այս առտու, հետեւեալ բովանդակութեամբ։

Տարեդարձ ծնունդեան Վեհ. Սուլթանին։ — Պատկերի մը առջեւ. ԵՊՈՒԱՐԴ։ — Մանօր դեմքեր. Յարութիւն Մրմրեան. Գ. ԶՕՀՐԱՊ։ — Ինչպէ՞ս կը փեսանան. ԱՐՏ. ՅՈՒՐՈՒԹԻՒՆԵՒՆ։ — Կնոջ մը մահը. ՄԷՐԻՍԷՏԷՍ։ — Գնչուհին (Բանաստեղծութիւն). Մ. ՍՃԷՄԵԱՆ։— Գիտական փոքրութիւններ. Գեղարան. ԱՅՐԹԻՄ։ — «Մասիսի Յաւաստեղը։

ՄԱՍԻՍ ձեռքէ կը ծախուի հոսը ՔԱՌՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅԻ։ Տարեկան բաժանորդագինն է կէս օսմ. ոսկի՝ թէ Կ. Պոլսոյ և թէ գաւառներու համար, կանխիկ։ Արտասահման 12 ֆրանք։ Խմբագրութեան կեդրոնն է Դալաթիա, Նորատունկեան Խան, թիւ 13։

Հեռագիր Այսօրուան

ԶԻՆՈՒԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 15 դեկտ.—Սպանս ստ կ'ըսէ թէ Զինու կայսրուհին պիտի ընդունի սա պայմանները.—Ա. Կայսրը Բէյքին պիտի դառնայ. Բ. Մէկ միլիառ ֆր.ի դրամական հատուցում պիտի ըլլայ. Գ. Բէյքինի մէջ օտար դեսպանատան իրաւաքաշիրը երկու հազար զինուոր պիտի ունենայ. Դ. Իրաւաքաշիրը նահանգի մէջ օտար հիւպատոսներ պիտի գտնուին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼԱ ՀԷ.—Վիլհէլմինա թագուհին սեղանի հրաւիրեց Բրիւկէր նախագահը ու տոքթ. Լէյտսը։

—Կը հաստատուի այն գրոյցը թէ մօտերս Բրիւկէր նախագահը Լոնտոնի մէջ սենեակցութիւն մը պիտի ունենայ Լորտ Սալիսպերիի հետ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոէրները գրաւեր են Պարպէրթընը և Բիլմէնց զօրավարին բանակատեղը։ Բիլմէնց զօրավարը պարտաւորուեր է ետ քաշուիլ՝ մեծ կորուստներ ունենալով։

ԲԱՐԻԶ.— Նիւ Յորք Հերալտ կը ծանուցանէ թէ մօտերս հաշտութիւն պիտի կնքուի Անգլիոյ և Թրանսվալի միջև։

ՀՌՈՄ.— Պապը մերժեց Անգլիոյ դիմում ընել՝ իրաւարարութեան համար։

ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. Ժողովը քուէարկեց դատական նախարարութեան և Պատուոյ Լեգէոնի եւմատացոյցը։ Ակաւ վիճաբանել եւմատական նախարարութեան եւմատացոյցին վրայ։

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ մաքսերու հասոյթը ներկայ տարեշրջանին համար տասնըհինգ միլիոն ֆր. պակաս է։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 դեկտ. — Լորտ Բիչնէր Բրէթրիայէն կը հեռագրէ թէ Պոէրները, Տըլարի զօրավարին համանուրութեանը տակ, դեկտ. 13ի առտուն կանուխ Մակալիէս լեռան վրայ յարձակեր են Բիլմէնց զօրավարին զինուորներուն վրայ։ Բիլմէնց զօրավարը հէքբորթ քաշուեր է ետ քաշուիլ՝ մեծ կորուստներ ունենալով։

ԲԱՐԻԶ.— Նիւ Եորք Հերալտ կը ծանուցանէ թէ մօտերս հաշտութիւն պիտի կնքուի Անգլիոյ և Թրանսվալի միջև։

ՀՌՈՄ.— Պապը մերժեց Անգլիոյ դիմում ընել՝ իրաւարարութեան համար։

ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. Ժողովը քուէարկեց դատական նախարարութեան և Պատուոյ Լեգէոնի եւմատացոյցը։ Ակաւ վիճաբանել եւմատական նախարարութեան եւմատացոյցին վրայ։

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ մաքսերու հասոյթը ներկայ տարեշրջանին համար տասնըհինգ միլիոն ֆր. պակաս է։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 դեկտ. — Լորտ Բիչնէր Բրէթրիայէն կը հեռագրէ թէ Պոէրները, Տըլարի զօրավարին համանուրութեանը տակ, դեկտ. 13ի առտուն կանուխ Մակալիէս լեռան վրայ յարձակեր են Բիլմէնց զօրավարին զինուորներուն վրայ։ Բիլմէնց զօրավարը հէքբորթ քաշուեր է։ Անգլիական հինգ սպաներ մեռեր են։ Ուրիշ մանրամասնութիւն չկայ։

—Իվնինկ Սթանտարտ հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Նոբս զօրավարը բռնադատեր է Տէվիթը՝ պատերազմելու։ Ճակատամարտը կը շարունակէ Բաղմաթիւ Պոէրներ գերի ինկած են։

ԼՈՒՐԷՆՍՕ-ՄԱՐՔԷԶ.—Ութիէր կ'իմանայ թէ Բոմաթիրորթի մէջ կացութիւնը ծանր է։ Հազար հինգ հարիւր Պոէրներ շրջանները կը գտնուին. անոնց կողմէ յարձակումի մը կը սպասուի։ Բուլոր զինուորները հրաման ստացան պատրաստ ըլլալու։

ԶԻՆՈՒԻ ԴԻՊԵՐԸ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ Լի-Հունկ-Զանկ ու Զինկ պաշտօնական ծանուցեր են դեսպաններուն թէ պաշտօնագիրները ստացեր

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843 ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 563 ՄԻԼԻՈՆ 961 ՀԱԶԱՐ ֆրանկ

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չոչսու